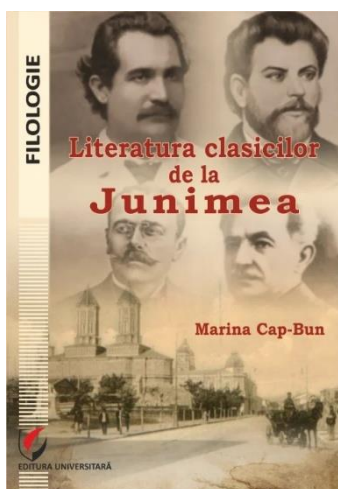

Un studiu necesar despre literatura *Junimii*

<https://doi.org/10.29081/SCSSF.2025.54.12>

Marina Cap-Bun, *Literatura clasicilor de la Junimea*, București, Editura Universitară, 2024, 622 p.

După ce a publicat *Oglinda din oglindă. Studiu despre opera lui I.L. Caragiale* (1998) și *Literatura română sub semnul modernității* (2009, a doua ediție în 2014), prin cartea *Literatura clasicilor de la Junimea* (București, Editura Universitară, 2024), Marina Cap-Bun aduce încă o dovadă a preocupărilor constante pentru studierea operei clasicilor. În calitate de coordonator al Centrului de Cercetare și Dezvoltare Profesională „Studiile Românești în Context Internațional”, aflat sub egida Universității „Ovidius” din Constanța și de director al Școlii Doctorale de la aceeași universitate tomitană, autoarea demonstrează pasiune și erudiție pentru aprofundarea literaturii române scrise acum aproape un veac și jumătate, dar care este actuală. Încă din 2012, Marina Cap-Bun a coordonat și a publicat (împreună cu Florentina Nicolae), unsprezece volume ale conferințelor internaționale, abordând și opera clasicilor noștri: *Actualitatea lui Caragiale 1912-2012*, *Junimea și impactul ei după 150 de ani* (2013), *Studiile românești în anul Centenarului* (2019), *100 de ani de roman românesc* (2020), *Mihai Eminescu la 170 de ani de la naștere. Reevaluări necesare. In memoriam Christina Zarifopol-Illias* (2021).

Nu este o surpriză că în 15 ianuarie 2025, când am sărbătorit ziua de naștere a lui Mihai Eminescu și a Culturii Naționale, în prezența unui public foarte numeros, alcătuit din foști și actuali studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori, ziariști, Marina Cap-Bun și-a lansat cartea *Literatura clasicilor de la Junimea*, de fapt, un debut al multor evenimente culturale care se anunță în 2025 – *Anul lui Mihai Eminescu*. În preambulul cărții, autoarea recunoaște că rezultatele parțiale ale cercetărilor dedicate epocii junimiste se găsesc și în alte volume, publicate anterior și menționate în bibliografie, cărora li se adaugă, în fiecare capitol, alte pagini de analiză aprofundată, dar și capitole inedite dedicate lui Ion Creangă și Ioan Slavici, cercetări prilejuite de predarea cursului universitar al „marilor clasici”, ca rezultat al unei îndelungi investigații, derulate în mai bine de trei decenii de activitate didactică și științifică.

În cele 620 de pagini ale studiului monografic dedicat *Junimii*, analizând rolul acestei prestigioase societăți literare și a revistei conduse de Titu Maiorescu, numit „fondator al spiritului critic în cultura română”, autoarea demonstrează că *Junimea* și *Convorbirile literare* sunt „vectori ai modernității culturale românești”. Exegeta menționează că pe la mijlocul secolului al XIX-lea, România se schimba radical la față, sub toate aspectele, de la macrosistemele organizării social-politice și administrative și până la cele mai mici detalii ale vieții cotidiene. „Din punctul de

vedere al antropologiei culturale și al istoriei mentalităților, perioada este fascinantă ca obiect de studiu”, afirmă autoarea¹.

Rezultatul cercetării Marinei Cap-Bun este unul profund și echidistant, analista aducând argumente pertinente pentru a demonstra că *Junimea* este înțeleasă și ca o grupare politică și ideologică de o mare valoare. Pe lângă analiza programului grupării conduse de Maiorescu, sunt abordate studiile fondatorului criticii estetice românești și receptarea operei maioresciene, prin mai multe grilele de lectură. Stilul Marinei Cap-Bun este captivant și incitant prin folosirea celor mai importante și actuale argumente, prin utilizarea interogațiilor retorice, a iscusinței de a se adresa atât specialiștilor, dar și publicului larg interesat de istoria literară. Referindu-se la „chestiunea Eminescu”, autoarea afirmă că ceea ce demonstrează viabilitatea operei eminesciene nu este șirul de aniversări sub înaltul patronaj al UNESCO, ci faptul că ea suscită aceste vii polemici în paginile revistelor de cultură, în universități și în comunitatea academică. Nu anomaliiile și bolile poetului sunt esențiale, nu înclinațiile parodic-macabre ale prozatorului ne interesează, ci valoarea operei. „Nu putem să nu ne întrebăm cui îi servește la transformarea *poetului național* într-o *strufo-cămilă* păroasă și fără maniere? Și ce are asta a face cu revizuirea...” se întreabă autoarea contestând exagerările unor tineri așa-numiți „eminescologi”.²

Peste 255 de pagini sunt destinate studiului operei lui Ion Luca Caragiale, numit „conștiința lucidă și necruțătoare a unei lumi în veșnică tranziție.” Marina Cap-Bun este interesată de periplul lui „nenea Iancu” din Fanar la Berlin, de un nou concept de teatru: „polifonia limbajelor scenice”, de analiza, printr-o inedită grilă de lectură, a celor patru comedii, a dramei *Năpasta, precum și a schițelor* din volumul *Momente și din Schițe nouă*, carte ce conține și povestirile postume. Caragiale a criticat defectele prin diverse tipuri de comic, a avut succese, dar și eșecuri, iar dezamăgirile l-au determinat să plece din România. În Germania, emigrantul a devenit victimă a ceea ce Sorin Alexandrescu identifica drept „farmecul îndoielnic al dublei identități”.³ La Berlin, „nenea Iancu” nu mai avea nici trecut, nici viitor, nu mai era „vedeta”, ci trăia (auto)exilul amar. El se fotografia în costum arnăuțesc, pentru a-și onora îndepărtatele origini albaneze, dovadă că „exilul e anotimpul tuturor nostalgiilor”. Tot de la Berlin își exprimă încrederea în regenerarea neamului românesc, în care s-a inclus mereu cu mândrie: „Noi românii, de exemplu, suntem o națiune plină de excelente calități. (...) În genere, românii sunt bravi și sobri, răbdători și cuminți; pricep ușor; sunt spirituali și vorbesc o limbă foarte colorată și elegantă.”⁴

Penultimul capitol conține abordări ale operei lui Ion Creangă, „între memoria estetizantă și autoficțiune”, în care sunt analizate poveștile și romanul *Amintiri din copilărie*, prin care se trece „de la autobiografie la autoficțiune”, urmărindu-se personalitatea și formația intelectuală a celebrului humuleștean. Pentru a-i înțelege viața acestui om „sucit”, autoarea îi citează nu numai pe G. Călinescu și pe Constantin Parascan, ci lecturează și ziarele timpului care îl criticau pe cel care trăgea cu pușca în ciorile Goliei. Capitolul dedicat lui Creangă se încheie cu imaginea mamei din *Amintiri*, a celei care era inițiată în magia folclorului, în codul „ezoteric al existenței”

¹ Marina Cap-Bun, *Literatura clasicilor de la Junimea*, București, Editura Universitară, 2024, p. 7.

² *Ibidem*, p. 157.

³ „Farmecul îndoielnic al dublei identități” în *Identitate în ruptură*, București, Editura Univers, 2000, pp. 262-272, apud Marina Cap-Bun, p. 265.

⁴ „Cronică I” în O, 4, p. 382, apud Marina Cap-Bun, p. 268.

și care, deși necunoscătoare de carte, l-a îndemnat pe fiul ei să urmeze calea învățăturii și să ajungă diacon.

Ultima secțiune a masivului volumul conține repere despre Ioan Slavici și „comedia lui umană”, fiind abordări ale nuvelisticii și ale romanului *Mara*. Pe lângă o sumară analiză a operei celui care fusese în detenție, autoarea remarcă actualitatea creației lui Ioan Slavici datorită dialogului intercultural între comunitățile de etnie și religii diferite, dialog care se instituisese deja în Transilvania secolului XIX-lea. Capitolele despre „marii clasici” sunt urmate de repere bibliografice, necesare înțelegerii contextului evoluției, apariției edițiilor princeps, receptărilor critice, fiind o sinteză a unui vast material informativ acumulat de cercetătoare în timp, făcându-l accesibil cititorului interesat. Ele sunt decupaje care slujesc abordările propuse și „sunt departe de a epuiza informația sedimentată în timp, de multiplele generații critice ce s-au dedicat receptării marilor clasici”, după cum mărturisește autoarea⁵.

Marina Cap-Bun recunoaște vocația clasicilor, solida lor formație intelectuală, junimiștii neadmițând infiltrarea pseudovalorilor în grupul lor. Să ne amintim că dictonul junimiștilor era „Intră cine vrea, rămâne cine poate”. „Polemistul Maiorescu, jurnalistul Eminescu, necruțătorul satiric Caragiale, criticul informat al școlii și al bisericii Ion Creangă și moralistul Slavici sunt adversarii redutabili ai incompetenței și imposturii”, susține autoarea.⁶ Studiile dedicate *Junimii* sunt necesare atât specialiștilor, profesorilor și criticilor literari, doctoranzilor pentru reevaluarea perspectivelor de cercetare, cât și liceenilor care au în programa de bacalaureat *Junimea* și pe autorii canonici ai secolului al XIX-lea, grupați în jurul prestigioasei reviste *Convorbiri literare*. Aceste dialoguri culturale continuă și în mileniul al treilea tot sub auspiciile „marilor clasici”, pentru că ei sunt reperele necesare unei culturi solide ce dăinuie. Viitorii și actualii studenți, masteranzii sau cei care studiază la școala doctorală de la Universitatea „Ovidius” din Constanța, dar și din alte centre de cercetare, au acum prilejul de a consulta încă o sursă bibliografică valoroasă care să îi ajute să înțeleagă rolul esențial al *Junimii* și al complexității clasicilor cunoscuți parțial de marele public.

Anastasia Dumitru⁷

*

---

⁵ *Ibidem*, p. 5.

⁶ *Ibidem*, p. 29.

⁷ Universitatea „Apollonia” din Iași.